

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om ändring av 26 § i lagen om grundläggande utbildning (RP 162/2022 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marja Penttilä, undervisnings- och kulturministeriet
- utvecklingschef Johanna Sergejeff, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Kurt Torsell, Utbildningsstyrelsen
- specialsakkunnig Mari Sjöström, Finlands Kommunförbund
- specialsakkunnig Pauliina Viitamies, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- näringspolitisk sakkunnig Jussi-Pekka Rode, Bildningsarbetsgivarna rf
- verksamhetsledare Saija Ohtonen-Jones, Finlands Föräldraförbund rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om grundläggande utbildning ändras.

Enligt propositionen ska utbildningsanordnaren utöver att följa elevernas frånvaro även vara skyldig att systematiskt förebygga och ingripa i frånvaron.

Syftet med propositionen är att främja elevernas välbefinnande samt att stärka skolornas förutsättningar att stödja elevernas basfärdigheter och uppnå inlärningsresultat genom att minska antalet fall av skolfrånvaro.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2023.

Betänkande KuUB 14/2022 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet välkomnar regeringens proposition om att ålägga anordnare av grundläggande utbildning en skyldighet att förebygga och systematiskt ingripa i elevernas frånvaro från undervisningen. För närvarande omfattar skyldigheten att ingripa i frånvaro uppföljning av frånvaro och anmälan om olovlig frånvaro till vårdnadshavarna. Genom förslaget stärks utbildningsanordnarens förutsättningar att främja elevernas välbefinnande ur såväl enskilda elevers som skolans synvinkel. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Förebyggande och planmässighet effektiviserar stödet för elevernas välbefinnande

Bakgrunden till propositionen är oro över den rikliga och långvariga frånvaron bland elever inom den grundläggande utbildningen. I propositionen har det framförts att det i Finland finns cirka fyra tusen unga i högstadietåldern som regelbundet är borta från skolan. Förlängd frånvaro gör det svårare för barn och unga att avancera i studierna och söka sig till studier efter den grundläggande utbildningen.

Verksamhetsmodellen för att minska elevernas frånvaro har utvecklats inom ramen för projektet för engagerande arbete inom skolan. Projektet och den utredning som genomförs av Nationella centret för utbildningsutvärdering¹ har visat att det är nödvändigt att stärka praxis för förebyggande av frånvaro, tidigt ingripande och planmässighet. Utskottet inser behovet av dessa åtgärder och betonar med hänvisning till ett tidigare betänkande (KuUB 19/2021 rd — SRR 1/2021 rd, s. 11—13) att skolan ska vara en trygg uppväxtmiljö för alla barn och unga.

Eftersom skolfrånvaro orsakas av många olika faktorer, är det viktigt att utreda situationerna i enskilda fall. Förlängd frånvaro kan bero på bland annat psykiska orsaker, motivationsproblem, mobbing eller andra faktorer som försämrar elevens skolhälsa.

Det är viktigt att propositionens förebyggande och planmässiga åtgärder kopplas till främjandet av elevernas välbefinnande. Trots att den föreslagna regleringen gäller bestämmelsen om elevens frånvaro är syftet med den — med fog — att stödja skolgången och etableringen i skolan som gemenskap bättre än för närvarande.

För kostnaderna för fullgörandet av de föreslagna nya skyldigheterna har det årligen reserverats åtta miljoner euro i planen för de offentliga finanserna 2023—2026. Kostnaderna betalas som en del av statsandelen för kommunal basservice i form av finansiering med allmän täckning. Utskottet anser det vara viktigt att finansieringen avsätts för de åtgärder som avses i propositionen.

Beslut om genomförandesätten fattas lokalt

Utskottet instämmer i propositionen och det som utfrågade sakkunniga framförde och anser det motiverat att beslut om metoderna och tillvägagångssätten för genomförandet av den föreslagna

¹ Utvärdering av engagerande arbete i skolgemenskap – Delrapport, Nationella centret för utbildningsutvärdering, publikationer 20:2022.

Betänkande KuUB 14/2022 rd

reformen fattas lokalt. På detta sätt kan lokala förhållanden och elevernas behov beaktas så väl som möjligt.

I pilotförsöken med engagerande arbete i skolan har man på ett lyckat sätt testat undervisning i emotionella färdigheter och social kompetens. Utskottet har i olika sammanhang (t.ex. KuUB 19/2021 rd — SRR 1/2021 rd, s. 18 och 32) lyft fram vikten av att undervisa i dessa färdigheter och betonar att det måste säkerställas att personalen inom utbildningssektorn har tillräcklig kompetens för att främja barns och ungas känslomässiga färdigheter, sociala kompetens och kroppsuppfattning.

Utskottet välkomnar att det redan i det första skedet har reserverats ett anslag på en miljon euro för fortbildning av undervisningspersonalen.

Sektorsövergripande samarbete kring stödet till eleverna

Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt (KuUB 19/2021 rd — SRR 1/2021 rd och KuUU 5/2021 rd — RP 241/2020 rd) och betonar att helhetsansvaret för att stödja elevernas välbefinnande förutsätter ett friktionsfritt samarbete mellan undervisningsväsendet och aktörerna inom social- och hälsovården. När elevvårdstjänsterna överförs till välfärdsområdena är det särskilt viktigt att försäkra sig om att samarbetet fungerar och att det finns tillgång till stöd för elevernas välbefinnande i tillräcklig omfattning och i rätt tid. Det väsentliga är att se till att det finns tillgång till social- och hälsovårdstjänster som motsvarar barnens och barnfamiljernas behov och att tjänsterna tillhandahålls så snabbt som möjligt. *(Utskottets förslag till uttalande)*

Sektorsövergripande samarbete ska också genomföras i verksamhet enligt den föreslagna nya verksamhetsmodellen. För att elever ska kunna ges behövligt stöd för att lösa problem relaterade till exempelvis långvarig frånvaro, psykiska utmaningar eller familjesituationen krävs kompetens som tillförs från olika sektorer i enlighet med sektorernas uppgifter och befogenheter. Utskottet anser det vara viktigt att det granskas hur det sektorsövergripande samarbetet fungerar och att detta sker som en del av utvärderingen av det engagerande arbetet i skolan.

Det är också viktigt att se till att samarbetet mellan hemmet och skolan genomförs. Utmaningar i samband med barnets skolgång väcker ofta stor oro hos vårdnadshavarna. Därför är det viktigt att föräldrarna får stöd när de uppfostrar sina barn och uppmuntras att tidigt lyfta fram de utmaningar som barnens skolgång innebär. Detta förutsätter förtroliga relationer mellan hem och skola. Då måste myndigheterna smidigt få tillgång till information om elevernas välbefinnande av varandra och denna information aktivt utnyttjas för elevernas bästa.

Bemyndigande att utfärda grunderna för läroplanen

Sakkunniga har pekat på ett eventuellt behov av att komplettera Utbildningsstyrelsens bemyndigande att utfärda bestämmelser om grunderna för läroplanen (14 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning) med bestämmelser om uppföljning och förebyggande av frånvaro.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att planmässigheten enligt propositionen och kopplingen till skolgång och skolan ingår i bemyndigandet i 14 § 2 mom. i lagen om

Betänkande KuUB 14/2022 rd

grundläggande utbildning. Enligt bestämmelsen beslutar Utbildningsstyrelsen bland annat om målen för och det centrala innehållet i den grundläggande utbildningens olika läroämnen, ämneshelheter, elevhandledningen och annan undervisning som avses i lagen samt om de centrala principerna för samarbetet mellan hem och skola. Förebyggande av frånvaro och systematiska åtgärder vid frånvaro kan inkluderas i grunderna för läroplanen inom ramen för den gällande lagen, och bemyndigandet behöver således inte ändras i detta sammanhang.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 162/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer och utvärderar hur elevvårds- och elevhälso-tjänsterna fungerar, särskilt med tanke på det sektorsövergripande samarbetet efter överföringen av ansvaret till välfärdsområdena.

Helsingfors 20.10.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Saara Hyrkkö gröna.

Sekreterare var

utskottsrad Marja Lahtinen.